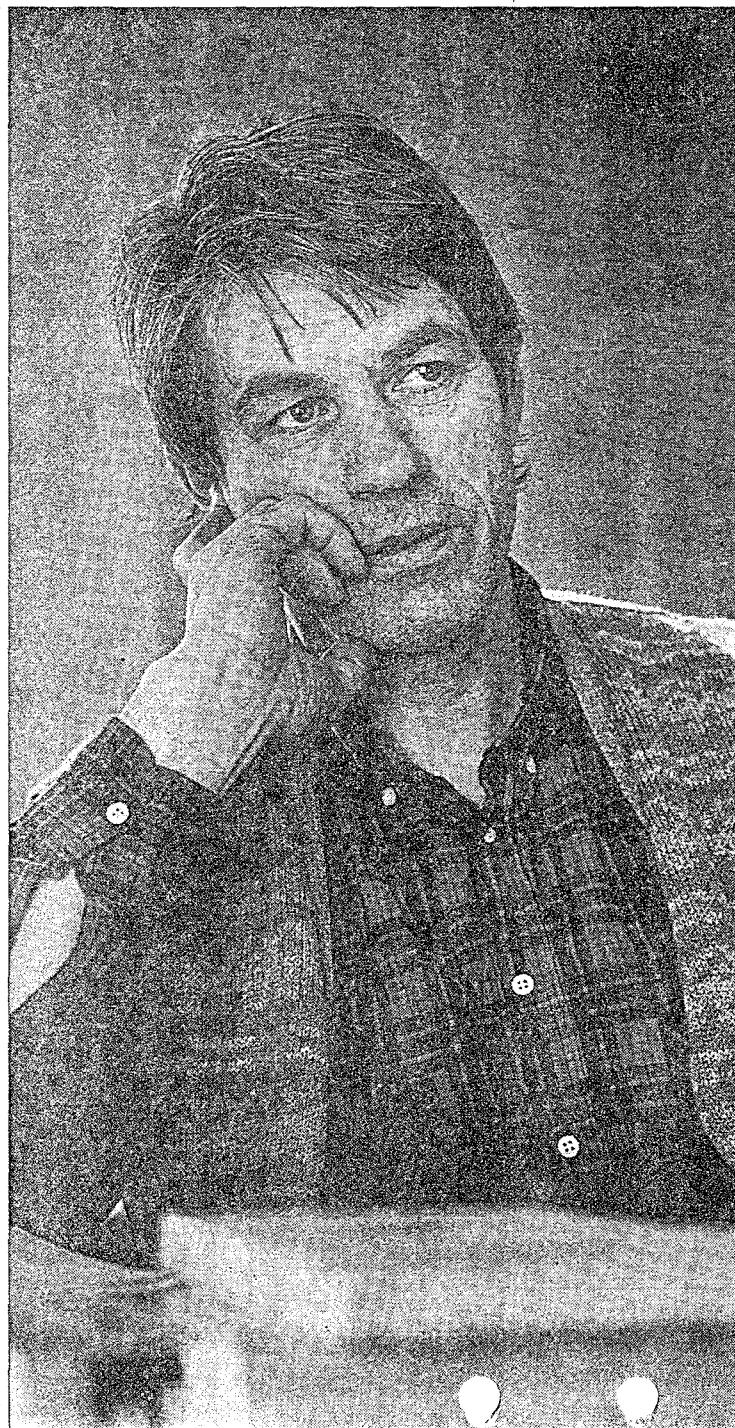

102552

Av Åse Nilsen

OSLO: - Jeg vet at noen vil synes jeg er «for snill» med Quisling. Og hvis man i utgangspunktet mener at han prinsipielt og på alle punkter skal fordømmes, da bør man ikke utsette seg for ergrelsen ved å lese denne boken.

Det sa forfatteren Hans Fredrik Dahl, fra Aurskog-Holand, ved utgivelsen av boka «Vidkun Quisling - en fører for fall», annet bind i den store Quisling-biografien.

Ved bokutgivelsen dukket

Quisling-biograf Hans Fredrik Dahl:

- Noen vil synes jeg er for snill

det opp en annen Dahl, Sven Erik Dahl, som mente at deler av biografien, især første bind, var plagiat av et manus han hadde sendt forlaget og fått refusert.

Ti års arbeid

Det ble tilbakevist av forfatteren, som i de ti årene han har arbeidet med biografien har brukt helt andre kilder. Han bygger på kildemateriale fra tyske og norske arkiver, Quislings taler, og NS's komplette protokoller fra 1934-45, som kom til ved en tilfældighet. Boka går fram til retterstedet på Akershus.

Selv i 1945 var det noen som snakket om tilgivelse. Flere innflytelsesrike mennesker var imot å skyte Quisling. Dahl nevner Oslo-bispen Eivind Berggrav, som møtte den dødsdømte Quisling i celle 34 B på Møllergata 19. den 16. oktober 1945.

Berggrav var etter Quislings mening selve «sjelen» i motstandsbevegelsen, noterte en høytstående embetsmann i tysk Sicherheitsdienst i 1943. Året før hadde Quisling til og med gått inn for å sette Berggrav under tiltale for landsforræderi etter paragraf 98., ved at han ulovlig søkte å forandre rikets statsforfatning - nemlig statskirkenes stilling etter vår konstitusjon.

Høysinnet

Mellom de to motstanderne var det forståelse, forsoning og tilgivelse. Berggrav sender to dager senere et brev til statsminister Gerhardsen og ber om nåde for Quisling. Hans straffeskyld var fastlagt, å ta hans liv var uønskelig, mente Berggrav. Det var ikke den verdslige statens rett å råde for liv og død i fredstid, mente biskopen. Historikeren Dahl bruker or-

det «høysinn» om Berggrav i denne forbindelse.

Smører noe tykt på

Dr. jur. Johs. Andenæs var blant de tilstedeværende ved bokutgivelsen. Han syntes forfatteren «smurte noe tykt på» i sin kritikk av de saksbehandlende embetsmenn under siste fase av Quislings liv.

Andenæs var selv til stede under rettssaken i 1945. Han var enig med forfatteren at Quisling første dag i retten var utsatt for utilbørlig hån, noe Andenæs også reagerte på, men at det hadde bedret seg alt neste dag.

Leo Eitinger er omtalt i boken. Hans vitneprov om de norske jødernes skjebne gjorde voldsomt inntrykk på Quisling under rettssaken, og en dansk avis skrev at man for en gangs skyld for-

nemmet menneskelige reaksjoner hos Quisling.

Hans Fredrik Dahl mener Quisling ikke kjente til hva som skjedde med de norske jødene under krigen, at han trodde på SSs forsikringer om at også jødene fra Norge ville bli satt til jordbruks- og husflidsarbeid i reservater i Polen og Ukraina.

Enkelte av Quislings taler er imidlertid påfallende og frastøtende antisemittiske, sier Dahl. Også denne siden av hans idéprofil hører med i biografien.

Boka (på nærmere 750 sider) ble lenger enn Dahl selv trodde. Det skyldes at nytt stoff er kommet til etter hvert. Hans Fredrik Dahl har funnet det riktig å vurdere Quisling uavhengig av de forutinntatte meninger om ham - alle følelsene fra krigsårene og konklusjonene som ut fra dem ble spikret under rettsoppgjøret i 1945.